

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum iudicandum sit aliquid possibile vel impossibile secundum causas inferiores, an secundum causas superiores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

affirmationem, & negationem esse simul. Nō quia A
fit inconueniens: sed ratione prædicta.

AD OCTAVVM dicendum, quod ars Dei non so-
lum se extendit ad ea quæ facta sunt, sed ad multa
alia. Vnde quando in aliquo mutat cursum natu-
ræ: non propter hoc contra artem suam facit.

AD NONVM dicendum, quod Sortem non cucur-
risse si cucurrerit, dicitur impossibile per accidens:
eo quod Sortem currere uel non currere, quantū
est in se, est contingens: sed per implicationem hu-
ius quod est, præteritum non fuisse, fit impossibile
per se. Et ideo dicitur impossibile per accidens, qua
si per aliud adueniens. Hoc autem adueniens est
impossibile secundum seipsum. Et plane implicat
contradictionem: Dicere enim, quod fuit, & non
fuit, sunt contradictoria. Quod sequitur si fiat, &
præteritum non fuerit.

Ad 1. con.

AD PRIMVM uero quod in contrarium obiicitur
dicendum, quod uerbum dicitur nō solum quod
ore profertur, sed quod mente concipitur. Hoc
autem quod est affirmationem, & negationem ef-
se simul uerum, non potest mente concipi: ut pro-
batur 4. Metaph. & per consequens nec aliquid eorū
in quibus hoc includitur. Cum enim contra-
riæ opiniones sunt, quæ sunt contrariarum, secun-
dum Philosophum: sequeretur eundem simul ha-
bere contrarias opiniones: & ita non est contra
uerbum Angeli, si dicatur quod Deus non potest
prædictum impossibile.

lib. 4. co. 9.

AD SECVNDVM dicendum, quod potentia Dei non
potest prædictum impossibile: quia deficit a ratio-
ne possibilis. Et ideo potentia Dei non dicitur li-
mitari, quamuis hoc non possit.

AD TERTIVM dicendum, quod Deus dicitur hoc
non posse, non a libero arbitrio quasi impeditus,
ut dictum est: sed quia hoc non potest esse ter-
minus actionis alicuius actiue potentie.

in corp. art.
circa finem.

AD QVARTVM dicendum, quod priuatio non reci-
pit magis, & minus secundum se. Potest tamen re-
cipere secundum causam. Sicut aliquis dicitur ma-
gis cæcus, qui habet oculum erutum: quam cuius
uisus impeditur propter aliquem humorem im-
pedientem. Et similiter dicitur magis impossibile:
quod est secundum seipsum impossibile: quam quod
est simpliciter impossibile.

in corp. art.

AD QVINTVM dicendum, quod sicut iam dictū est:
Deus non dicitur hoc non posse, quod non impe-
diatur ab aliquo, sed rationibus prædictis.

AD SEXTVM dicendum, quod uirginitas non op-
ponitur partui, sicut cæcitas uisui. sed opponitur ui-
rii commissioni, sine qua natura partum facere nō
potest. Deus autem potest.

AD SEPTIMVM dicendum, quod illa opposita, crea-
tum & increatum, non fuerunt in Christo secundū
idem, sed secundum diuersas naturas. Vnde nō se-
quitur quod Deus non potest facere opposita in ef-
se eadem secundum idem.

AD OCTAVVM dicendum, quod quando Chri-
stus intrauit ianuis clausis: & duo corpora fuerunt
simul, non est aliquid factum contra geometrie
principia. Nam ad duo puncta diuersorum corpo-
rum ex una parte, non terminabatur una linea, sed
due. Quamuis enim due linee mathematicæ non
sint distinguibiles nisi secundum situm, ita quod
intelligi non potest duas lineas tales simul esse, ta-
men due linee naturales distinguuntur in subiecto.
Ita quod, posito quod duo corpora sint simul, sequitur
quod due linee sint simul, & duo puncta, & due su-
perficies.

*Vtrum sit iudicandum aliquid possibile, uel impossibile, se-
cundum causas inferiores, uel superiores*

Quarto quaeritur. Vtrum sit iudicandum aliqd
possibile uel impossibile secundum causas in-
feriores, aut secundum causas superiores. Et uidet,
quod secundum superiores. Quia sicut dicit quædam
glos. 2. col. 10. Stultitia sapientium mundi fuit, quia
iudicauerunt possibile, & impossibile secundū quod
uidebant in rerum natura: ergo non est iudicandū
de possibili, & impossibili secundum causas infe-
riores, sed secundum superiores.

Glo. interli-
nearis ibi.

¶ 2. Præ. Secundum Philosophū in 10. Metaphy.
illud quod est primum in omni genere, est menū
ra omnium quæ sunt illius generis: sed diuina Po-
tentia est prima potentia, ergo secundum eam de-
bet aliquid iudicari possibile & impossibile.

Tex. con. 1.

¶ 3. Præ. Quanto causa magis influit in effectum,
tanto secundum eam magis debet iudicium sumi:
sed causa prima magis influit in effectum, quam cā
secunda: ergo secundum causam primam magis
debet iudicari de effectu. Effectus ergo iudicandi
sunt possibles uel impossibles secundum causas
superiores.

¶ 4. Præ. Illuminare cæcum est impossibile, secun-
dum causas inferiores, & tamen hoc est possibile,
cum quandoque fiat, ergo non est iudicandū si ali-
quid impossibile sit secundum causas inferiores,
sed secundum superiores.

¶ 5. Præ. Mundum fore fuit possibile, antequam
mundus esset: non autem fuit possibile secundum
causas inferiores, ergo idem quod prius.

SED CONTRA. Secundum illam causam effectus
deberet iudicari possibilis, a qua recipit possibili-
tatem: sed effectus recipit possibilitatem uel contin-
gentiam, aut etiam necessitatem a causa proxima,
non autem a remota: sicut meritum recipit contin-
gentiam a libero arbitrio, quod est causa proxima,
non autem necessitatem a prædestinatione diuina,
quæ est causa remota, ergo secundum causas infe-
riores, quæ sunt pxime, debet iudicari aliquid pos-
sibile uel impossibile.

¶ 2. Præ. Quod est possibile secundum causas in-
feriores, est etiam possibile secundum causas supe-
riores, & ita est possibile secundum omnem mo-
dum: sed quod est possibile secundum omnē mo-
dum, est possibile simpliciter: ergo secundum cau-
sas inferiores est aliquid iudicandum possibile sim-
pliciter.

¶ 3. Præ. Cause superiores sunt necessarie: si ergo
secundū eas essent iudicandi effectus, omnes effe-
ctus erunt necessarii: quod est impossibile.

¶ 4. Præ. Deo sunt omniaabilia: si ergo secun-
dum ipsum possibile, & impossibile iudicetur om-
nino, nihil est impossibile: quod est inconueniens.

¶ 5. Præ. Nominibus utendum est secundum, quod
plures utuntur: sed de potentia hoc modo homi-
nes loquuntur, quod sint ita ordinata, potentia, di-
spositio, necessitas, & actus: hæc autem inueniuntur
in causis inferioribus, non superioribus, ergo
non est iudicandum de possibilitate rerum secun-
dum causas superiores, sed secundum inferiores.

RESPON. Dicendum, quod iudicium de possibi-
li, & impossibili potest considerari dupliciter. Vno
modo ex parte iudicantium. Alio modo ex parte eius

Quæst. dist. S. Thomæ. A 4 de

sed quo iudicatur. Quantum ad primam, sciendum est, quod sunt duae scientiae; quarum una considerat causas altiores, & alia minus altas, iudicium in utraque non eodem modo sumitur, sed secundum causas, quas utraque considerat, ut patet in medico & astrologo, quorum astrologus, considerat causas supremas, medicus autem causas proximas. Unde medicus dabit iudicium de sanitate uel morte infirmi secundum causas proximas, id est, uirtutem naturam, & uirtutem morbi: astrologus uero secundum causas remotas, scilicet secundum positionem siderum. Eodem modo est in proposito. Est enim duplex sapientia, scilicet mundana, quae dicitur Philosophia, quae considerat causas inferiores. scilicet causas causas, & secundum eas iudicat. Et diuina, quae dicitur Theologia, quae considerat causas superiores, id est, diuinas, secundum quas iudicat. Dicuntur autem superiores causas, diuina attributa, ut sapientia, bonitas, & uoluntas diuina, & huiusmodi. Sciendum tamen, quod ista questio frustra mouetur de effectibus, qui non possunt esse nisi superiorum causarum, id est, quos uos Deus facere potest, illos enim non conuenit dici possibiles, uel impossibiles secundum causas inferiores. Sed haec questio mouetur de illis effectibus, qui sunt causarum inferiorum. Hi enim effectus sunt inferiorum, & inferiorum: sic enim potest in dubitationem uerti. Similiter etiam ista questio non habet locum in illis possibilibus, & impossibilibus, quae non dicuntur secundum aliquam potentiam, sed secundum seipsa. Effectus autem causarum secundarum, de quibus est questio, secundum iudicium Theologi, dicuntur possibiles & impossibiles secundum causas superiores: secundum autem iudicium Philosophi, dicuntur possibiles, uel impossibiles secundum causas inferiores. Si autem consideraret istud iudicium quantum ad naturam eius, de quo iudicatur, sic patet, quod effectus debent iudicari possibiles, uel impossibiles secundum causas proximas, cum actio causarum remotarum, secundum causas proximas determinatur, quas praecipue effectus imitatur. & ideo secundum eas praecipue iudicium de effectibus sumitur. Et hoc patet etiam per simile de potentia passiva. Nam materia non dicitur proprie loquendo in potentia ad aliquid, quae est remota, sicut terra ad scipsum, sed quae est propinqua uno motore potest exire in actum, ut patet per Philosophum 9. Meta. sicut autem est potentia scipsum, sola arte educente in actum. Et similiter effectus in quantum est ex sui natura, non nisi propinquis causis possibiles uel impossibiles dicuntur.

1. Metaph. 10. 17. 10. 3.

lib. 9. c. 1. & 22.

AD PRIMVM dicendum, quod sapientes mundi propter hoc stulti uocantur, quia quae secundum causas inferiores sunt impossibilia, simpliciter & absolute impossibilia iudicabant, etiam Deo.

AD SECUNDVM dicendum, quod comparatio possibilis ad potentiam, non est sicut mensurati ad mensuram, sed sicut obiecti ad potentiam. Contingit tamen diuinam potentiam omnium potentiarum esse mensuram.

AD TERTIVM dicendum, quod licet causa prima maxime influat in effectum, tamen eius influentia per causam proximam determinatur & specificatur, & ideo eius similitudinem imitatur effectus.

AD QUARTVM dicendum, quod quamuis illuminare caecum sit Deo possibile, non tamen potest dici omnino possibile.

AD QUINTVM dicendum, quod mundum fore, fuit possibile respectu causarum superiorum. unde hoc non pertinuit ad questionem praesentem. Et propterea,

Et istud dictum, mundum fore, est possibile, non solum secundum diuinam potentiam actiuam, sed secundum seipsum, quia termini non sunt incoheretes.

Ad primam in contrariis.

AD PRIMVM quod in contrarium obicitur dicitur, quod ratio illa procedit quantum ad naturam effectus, de quo iudicatur.

AD SECUNDVM dicendum, quod licet illud quod est possibile secundum causas inferiores, sit et possibile secundum superiores, non tamen est ita de impossibili: immo magis est contrario: unde non sequitur, quod iudicium debeat sumi uniuersale siue uniuersaliter secundum causas inferiores de possibili, & impossibili.

AD TERTIVM dicendum, quod non iudicatur aliqua impossibilia uel possibilia secundum aliquas causas, quia sunt similes illis causis in possibilitate uel in impossibilitate, sed quia causis illis sunt possibiles uel impossibiles.

AD QUARTVM dicendum, quod secundum considerationem Theologi, omnia ille quae non sunt in se impossibilia, possibilia dicuntur: secundum illud, Omnia possibilia sunt credenti: & non est impossibile apud Deum omne uerbum.

AD QUINTVM dicendum, quod licet omnia illa in causis superioribus non inueniantur, in causis superioribus sunt iudicata. Et propterea, obiectio illa procedit de potentia passiva, non de actiua: de qua nunc loquimur.

ARTICVLVS V.

Utrum Deus possit facere quae non facit.

Quinto quaeritur. Utrum Deus possit facere quod non facit, & dimittere quod facit. Et uerum quod non. Deus non potest facere nisi quod praescit se facturum: sed non praescit se facturum nisi quod facit. ergo Deus non potest facere nisi quod facit. Sed dicitur respondens, quod ratio ista procedit de potentia in ordine ad praescientiam, non de potentia absoluta.

¶ 2 Sed contra. Immobilia sunt iudicia humanis: sed apud nos quae fuerunt, non possunt non fuisse: ergo multo minus quae Deus praesciuit, non potest non praesciuisse: sed praescientia mouente non potest alia facere. ergo Deus absolute loquendo, non potest alia facere, quam quae fecit.

¶ 3 Praet. Sicut diuina natura est immutabilis, & ita diuina sapientia: sed ponentes Deum agere ex necessitate naturae, ponebant eum, non posse alia quam quae fecit. ergo & similiter nos debemus ponere quod dicimus Deum agere secundum ordinem sapientiae. Sed dicitur respondens, quod ratio ista procedit de potentia regulata per sapientiam, non de potentia absoluta.

¶ 4 Sed contra. Illud quod non potest fieri secundum ordinem sapientiae, absolute hoc Christo impossibile dicitur: quauis illud potuerit de potentia absoluta. Dicitur enim Ioan. 8. Si dixeris, quod non noui eum, ero similis uobis mendax. Poterat enim Christus haec uerba pronuntiare: sed quia contra ordinem sapientiae erat, dicitur absolute, quod Christus non potuerit mentiri: ergo multo amplius quod non est secundum ordinem sapientiae, absolute loquendo, Deus non potest.

¶ 5 Praet. In Deo duo contradictoria simul esse non possunt: sed absolutum & regulatum contradictionem implicat. nam absolutum est, quod secundum se consideratur. illud uero quod regulatur, ordinem ad aliud habet. ergo in Deo non debet poni potentia absoluta & regulata.

¶ 6 Praet. Potentia, & sapientia Dei sunt aequales, una ergo aliam non excedit: potentia ergo absque sapientia esse non potest, & ita potentia diuina semper est sapientia regulata.

¶ 7 Praet. Quod Deus fecit, est iustum: sed non potest facere